

KRĀSLAVAS RAJONA SKOLU VĒSTURE

Krāslavas rajona Skolu valde
1997

Kā aktīvs latgaļu preses veicinātājs A. Budže ir strādājis visus gadus trimdā. No tā laika, kad sāk iznākt žurnāls "Dzeive" un vienīgais latgaļu laikraksts brīvajā pasaulē "Latgolas bolss", Budže ir pastāvīgs līdzstrādnieks.

1944. gada rudenī Budže nokļuva Bavārijas sirdī, svētceļojumu centrā Altottingā, kur salasījās liels pulks latgaļu. 1945. gadā nodibināja bēgļu nometni, kur Budže tur bija īpašs iemītnieks līdz nometnes likvidācijai 1948. gadā, tad pārcēlās uz ASV. No 1951. gada dzīvoja Kanādā, Toronto.

Viņa mūžs ir aizritējis darbā par svētību Latgalei. Vēl būdams nometnē Vācijā viņš radīja latgaļu grupu un bija izraudzīts par katoļu draudzes vecāko. Kā Latvijā, tā arī svešumā viņš nav atsvešinājies no tēvu tēvu tradīcijām un tikumiem. Par viņa īsto patriotismu liecina viņa paša vārdi:

"Latgalis esmu dzimis un par tādu palikšu līdz mūža beigām. Viss, kas saistīts ar Latgali, man ir svēts."

Par nopelniem Latgales tautas labā Andriņa Jurdža fonda valde bija ievēlējusi Aloīzu Budže fonda protektora godā.

Cītīgi darbojās latgaļu presē kopā ar Vl. Lōci, vāca folkloru, materiālu par latgaļu uzvārdiem, dzimtām, raksta apceres par Latgali un tās dzīvi, bija sācis kārtot savu atmiņu krājumu.

1971. gadā Budžem Kanādā tika atzīmēta 75 gadu jubileja.

Miris 1976. gadā - Toronto.

SKAISTAS PAMATSKOLA

Skaistas pagastā pirmā skola tika nodibināta Skaistmuižā 1870. gadā ar nosaukumu Imbelinas pamatskola - 3-klasīgā ar krievu mācību valodu.

Skolas ēka nodega. Mācības notika zemnieka mājā. Geibu sādžā skola bija Lipovkas krogā stallis. Kopš 1922. gada skola no 3-klasīgās pārtapa par 6-klasīgo ar latviešu mācību valodu. 1930. gadā uzcēla internātu. Par labiem panākumiem skolai tika piešķirts Valsts pamatskolas nosaukums.

No 1922. gada skolas telpas nemainījās. 1965. gadā tika uzcelta piebūve, kur arī tagad ir izvietota skola.

No 1944. gada līdz 1961. gadam tā bija 7-gadīgā skola, vēlāk - 8-gadīgā.

Skolas pārziņi: Ozoliņš - 1938. - 1940. g.

Ludviks Čivkulis - 1941. - 1944. g.

Pēteris Brakovskis	- 1941. - 1944. g.
Pēteris Papsujevičs	- 1944. - 1948. g.
Akulina Spiridonova	- 1948. - 1970. g.
Vladislavs Vilmanis	- 1970. - 1988. g.
Edvīns Vecelis	- no 1988. g.

Skaistas skola rajonā bija pirmā, kura ieviesa "pēdējo zvanu".

Ievērojamākie skolas absolventi:

Jūlijs Bebrīšs	- Nacionālā teātra režisors (1931. - 1933. g.);
Anna Evarte	- žurnāla "Santa" redaktora vietniece;
Tekla Slapiņa	- žurnāla "Sieviete" ilggadīgā redaktore;
Juris Tračums	- Jūrmalas pilsētas galvenais ārsts;
Valdis Masaļskis	- Cietvielu fizikas institūta zinātniskais līdzstrādnieks;
Jānis Geiba	- sabiedriskais darbinieks, u.d.c.

Skolas labā ir ļoti daudz darījis skolas direktors Vladislavs Vilmanis, viņš arī iemantojis lielu autoritāti sabiedrībā.

Represētie skolotāji: Pēteris Punculis, Anna Gražule, Marija Baško, Pēteris Evarts, Ignāts Ļaksa (Valteru skola); represētie skolēni: Marija Šķeltiņa, Silvestrs Valters, Vecelis, Kārkliņš.

Mikrorajonā likvidētās skolas: Ezeriņu pamatskola - 1953. g., Valteru pamatskola - 1972. g., Ludviķu sākumskola - 1966. g. un Kazinču sākumskola - 1966. g.

Pirmskara laikā skolas mazpulku vienību nr.182. vadīja skolas pārzinis L.Čivkulis, vienība bija viena no aktīvākajām mazpulku organizācijā. Pašreiz pamazām tiek atjaunots mazpulku darbs, ko vada A.Kadenecs. Lielāku uzmanību skolā velta skolas vēstures izpētei.

Skaistas pamatskolā 30-jos gados aktīvi darbojās mazpulku organizācija skolas direktora Ludvika Čivkuļa vadībā. Tika organizētas mazpulku darbu izstādes un bērnu svētki katru pavasari. Mazpulkiem bija formas tērpi. Katrs mazpulks savā dārzā audzēja kaut kādus dārzeņus. Skaistas mazpulku izaudzētie dārzeņi bija izstādē arī Daugavpilī - apriņķa izstādē. Tas bija liels pagodinājums visai skolai. Labākie audzētāji ieguva balvas. Bērnu svētkos katru pavasari Skaistā piedalījās arī apkārtējo skolu skolēni (Kalniešu, Valteru, Ludviķu, Ezeriņu, Kazinču). Svētkos notika plašs koncerts, sporta svētki - sacensības, spēles un rotaļas.

Skaistas apkaimē skolas: Kazinču (dibināta apmēram 1890. g.). Ludviķu 1920. - 1926. g. skola bija izvietota Trušelišķos, privātmājā pie Jāzepa Blūzmas. Kopš 1926. gada skola sāka darboties Ludviķos. Valteru skola, Ezeriņu skola.

Pirmajos skolas pastāvēšanas gados skolā strādāja skolotāji no attālākām vietām. Šodien no 19 skolotājiem 15 dzimuši Krāslavas rajonā, 5 ir Skaistas skolas absolventi. No 19 skolotājiem 15 ir augstākā izglītība. Skolā strādā 9 tehniskie darbinieki, 3 no tiem strādā ēdināšanas blokā.

Patreiz skolā ir 9 klašu komplekti un sagatavošanas grupa. Pavisam ir 146 skolēni. Iekārtoti 11 mācību kabineti. Ir bibliotēka un ēdnīca.

Skolā pastāv sekojošas tradīcijas: gadskārtu raksti, ģimeņu pēcpusdiena, skolas gadatirgus, sporta dienas, putnu dienas, absolventu tikšanās vakari.

Skola lepojas ar: folkloras kopu - skolotāja V. Vecele un M. Gasperoviča, sasniegumiem sportā - skolotāja G. Donga, garīguma pamatu mācīšanu - skolotāja A. Ratkeviča, krievu valodas olimpiāžu rezultātiem - skolotāja V. Urbanoviča, vizuālās mākslas olimpiāžu rezultātiem - skolotāja G. Petrovska, deju kolektīva sasniegumiem - skolotāja L. Truše.

Skolas ģērbonis tapis 1996. gadā (autore G. Petrovska). Uz zila cerību fona zaļa ozola lapa (simbols 1933. g. skolas direktors iestādīja krustcelēs pie skolas ozolu un teica: Ozoliņš aizbrauks, bet ozols paliks zaļot).

Uz lapas grāmata - zināšanu simbols, virs kuras sārta liesma - neizsīkstošas dzīvības zīme.

M. Gasperovičas mūzika

G. Petrovskas vārdi

Skolas himna

Septembrī, kad dzeltē lapas,
Dālijas un virši zied,
Tad uz skolu kuplā skaitā
Meitenes un zēni iet.

Skolas dārzā nokrīt ābols.
Sejā saules sārtums zied,
Tava skolotāja pirmā
Smaidot pretī iet.

Daudzus gadus skolas ceļā
Malā ozols zarus slien:
Svelmē, lietū, ziemas salā
Tas kā sardzē stāv arvien.

Zināšanas skolā gūstam,
Skolas likums katram svēts,
Garā bagātāki kļūstam.
Uzplaukst mīlas krāšņais zieds.

Noskan zvans, un stunda sākas,
Zinātkāras acis mirdz.
Mīļā skola, tavā ziņā
Mūsu prāts un sirds.

Vērtīgs ieguvums

1996. gada pavasarī Pasaules brīvo latviešu apvienība izsludināja konkursu par bērnu izglītošanas projektiem. Skaistas sākumskola strādāja pie projekta "Jaukto ģimeņu integrēšana latviskā vidē un etniskās saskaņas veicināšana". Skaistiešu projekts uzvarēja konkursā, kurā piedalījās vairāk par 300 dažādiem projektiem, un saņēma vērtīgu balvu - 2000 ASV dolāru. Nauda domāta mūsdienīgu audio un video mācību līdzekļu iegādei.

"Ne varonis, bet svētā es gribu būt"

Skolotāja SOFIJA LAZDĀNE - MĀSA MARIJA STEFANA no Nabadzīgā Jēzus Bērna klostera

Dzimusi 1919. gada 20. augustā Daugavpils apriņķī Līksnas pagasta Nīcgales draudzē Rasnaču sādžā.

1926. - 1933. g. apmeklēja skolu (pamatskolu). Jau no agras bērnības Sofija savā raksturā apvienoja visu labo. No tēva mantoja stipru gribu, ārkārtīgu enerģiju, patiesības mīlestību. No mātes - labsirdību un maigumu. No agras bērnības, augot dziļi ticīgajā ģimenē, Sofija godināja Dievmāti ne tikai ar lūgšanām, bet sekoja Viņas dzīves piemēram. "Dzīves dziesmā" Sofija raksta: "Kad reiz vēstures skolotāja teica: kurš gan no mums negribētu būt varonis, tad es domāju: ne varonis, bet svēta es gribu būt."

Sofija prata no bērnu dienām apvienot sevī patiesu dievbijību ar nevainīgu prieku. Prata izgudrot un vadīt ļoti interesantas spēles. Tanī laikā Latgales lauku iedzīvotāji savā apkārtnē nekā augstāka nepazina, kā priesteri un skolotāju. Daugavpils Valsts

skolotāju institūtā Sofija iestājās 1933. gadā, to absolvēja 1939. gadā. Topošās skolotājas spējas bija saskatāmas jau institūtā. Daudz laika veltīja rokdarbiem - prata aust, šūt, izšūt, adīt. 1939. gadā Sofiju nozīmēja aizvietot vienu skolotāju Naujenes skolā, bet pavisam drīz viņa tika nozīmēta uz Skaistas pagasta Ludviķu skolu. Tur viņa nostrādāja līdz 1941. gada 1. oktobrim.

1941. / 42. g. Sofija strādāja Kalupes pamatskolā. Sofija augstu vērtēja skolotājas amatu. Stundu uzskatīja par mākslas darbu.

"Dzīves dziesmā" viņa raksta: "Ne tikai skolotāja es gribēju būt. Vēl vairāk kā skolotāja es gribēju būt klostera māsa."

1942. gada 15. augustā, Dievmātes debesīs Uzņemšanas svētkos Aglonā, dievkalpojuma laikā Sofija galīgi izšķīrās iestāties klosterī un pieteicās Jaunaglonā. Jau 16. oktobrī Sofija ieradās Rīgā Nabadzīgā Jēzus Bērna Māsu Kongregācijas klosterī. Līdz 1944. gadam strādāja par ticības mācības skolotāju Rīgas 2., 11. un 15. pamatskolās.

1943. gada 2. jūlijā Sofija tika ieģērbta par novici un saņēma jaunu vārdu - māsa Marija Stefana.

Padomju varas iestādes aizliedza viņai strādāt par skolotāju. Ciešot badu, aukstumu, māsa Marija Stefana saslima ar tuberkulozi. 1949. gadā visas māsas tika no Rīgas izraidītas un bija spiestas dzīvot vēl grūtākos apstākļos Aglonā. Viņa nomira 1954. gada 15. augustā, apbēdīta Aglonas kapos.

Tā kā Māsa Marija izcēlās ar sevišķu svētumu, māte priekšniece Anna Dominika 1950. gadā viņai uzdeva uzrakstīt savas dvēseles attīstības vēsturi, ko viņa arī izpildīja, nosaukdama savu darbu par "Dzīves Dziesmu". Viņa Ekselence Rīgas Arhibīskaps-Metropolīts Antonijs Springovičs pēc Māsas Marijas Stefanai aiziešanas viņasaulē rakstīja: "Man neapšaubāmi liekas, ka Mācai Marijai kā pirmai kanonizētai Latvijas svētajai ir plaša un svarīga Dieva sūtība mūsu tautā." Viņa Ekselence izteica cerību, ka Māsa Marija Stefana kādreiz tiks godināta kā "Latvijas Mazā svētā Terēzija".

"Katoļu Dzeive" 1991. g. Nr. 5